

MONITOR REGIO DEAL REGIO ZWOLLE BREDE NULMETING

SAMENVATTING

REGIO DEAL REGIO ZWOLLE

Regio Zwolle heeft met het Rijk een Regio Deal gesloten om de brede welvaart in de regio te verbeteren. Het achterliggende idee is niet om alleen in economische zin, maar om in brede zin de regionale welvaart te ontwikkelen – met ook oog voor het welbevinden en de kwaliteit van leven van de inwoners. Met deze Regio Deal Regio Zwolle werkt de regio aan concrete oplossingen rond regio-specifieke opgaven en daarmee aan versterking van de brede welvaart. Met de Regio Deal Regio Zwolle investeren Rijk en regio bijna 90 miljoen euro in achttien projecten. Hiermee wordt ingezet op versterking van de regio als sociale, circulaire, innovatieve en klimaatbestendige groeiregio. Dit sluit aan bij de ambitie van Regio Zwolle om in 2030 de vierde economische topregio van Nederland te zijn mét oog voor de brede welvaart. De projecten in de Regio Deal zijn onderverdeeld in vier actielijnen:

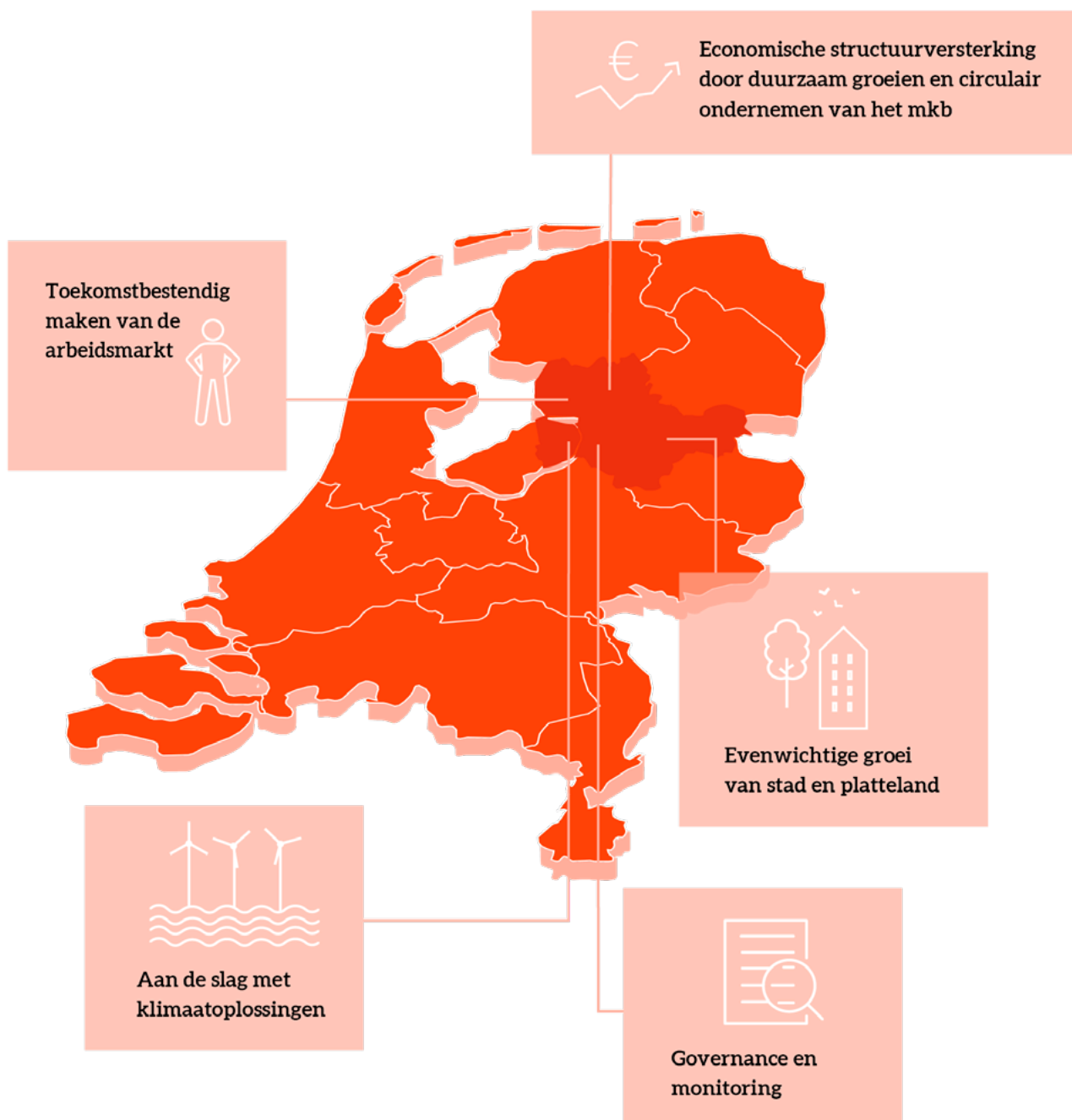
1. Economische structuurversterking door duurzaam groeien en circulair ondernemen van het mkb.
2. Toekomstbestendig maken van de arbeidsmarkt.
3. Evenwichtige groei van stad en platteland.
4. Aan de slag met klimaatoplossingen.

Om de voortgang te monitoren en te evalueren is er een vijfde actielijn toegevoegd: Governance en monitoring. De investering is voor een periode tot en met 2023. De projecten worden geleid en uitgevoerd door een regionaal netwerk van ondernemers, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheden (vier provincies, 22 gemeenten, twee waterschappen).

MONITOR REGIO DEAL REGIO ZWOLLE – BREDE NULMETING

Hogeschool Windesheim heeft gemonitord en geëvalueerd hoe het gesteld is met de brede welvaart in de regio in relatie tot de Regio Deal Regio Zwolle. Hiertoe is met de eerste Monitor Regio Deal Regio Zwolle een zogeheten brede nulmeting uitgevoerd, met daarin:

- Een eerste beeld van de staat van de brede welvaart in Regio Zwolle; de mate waarin de regio scoort op de brede welvaartsindicatoren ten opzichte van de rest van Nederland.
- Evaluatie van de gemaakte keuzes in de Regio Deal Regio Zwolle en in hoeverre de beleidsprioriteiten van de Regio Deal Regio Zwolle aansluiten op het brede welvaartsperspectief.

• **MEER WETEN OVER DIT ONDERZOEK?**

• Benieuwd naar achtergronden en uitkomsten uit de Monitor
• Regio Deal Regio Zwolle – Brede Nulmeting? Het volledige
• rapport is te vinden op www.regiozwolle.info/regiodeal

• **Contactpersoon:**

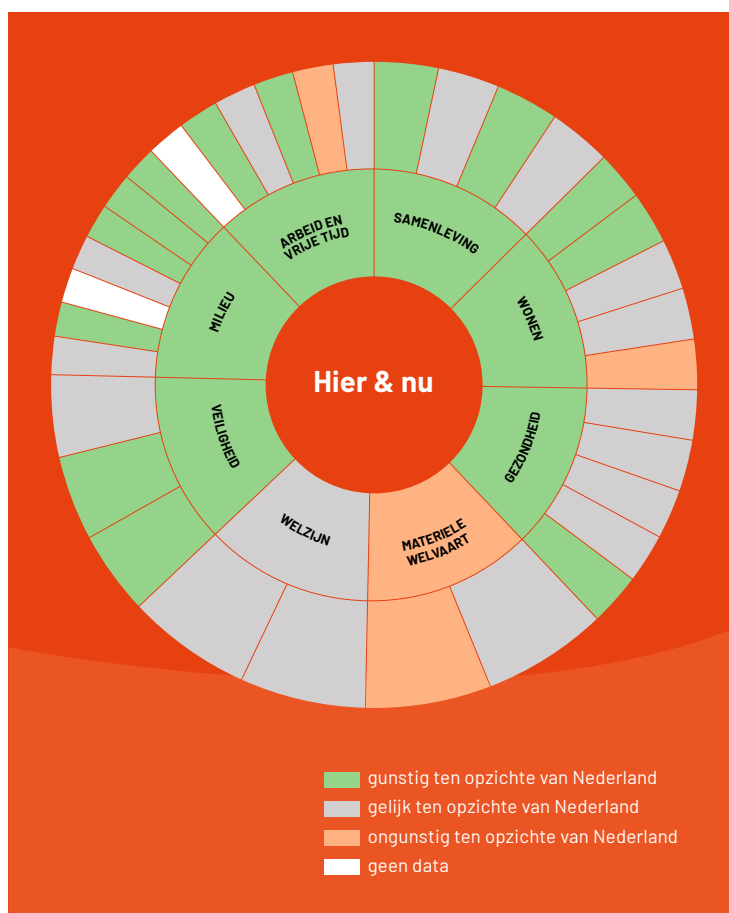
• Friso de Vor (onderzoeker hogeschool Windesheim),
• f.de.vor@windesheim.nl.

BREDE WELVAART REGIO ZWOLLE VERGELEKEN MET NEDERLAND

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft een regionale Monitor Brede Welvaart ontwikkeld. Brede welvaart is als volgt gedefinieerd: *de kwaliteit van leven in het hier en nu en de mate waarin deze ten koste gaat van die van latere generaties of van die van mensen elders in de wereld*. De brede welvaartsindicatoren, die de regionale monitor van het CBS op verschillende ruimtelijke schaalniveaus en (tijds)dimensies presenteert, zijn vertaald naar het niveau van Regio Zwolle. In de brede nulmeting is gekeken naar de brede welvaartsindicatoren voor de dimensies 'hier & nu' en 'later'.

Hier & nu

De eerste dimensie, hier & nu, bevat acht thema's die belangrijk zijn voor de kwaliteit van leven: welzijn, materiële welvaart, gezondheid, arbeid en vrije tijd, wonen, samenleving, veiligheid en milieu. Het algemene beeld van de brede welvaart in het hier en nu in Regio Zwolle is dat voor het merendeel van de thema's de balans positief uitslaat. Inwoners van Regio Zwolle zijn gemiddeld genomen, in vergelijking met heel Nederland, onder meer tevredener met de woonomgeving, hebben relatief veel natuurgebied tot hun beschikking, zijn minder vaak werkloos, voelen zich veiliger en hebben relatief veel vertrouwen in anderen en doen meer vrijwilligerswerk. Op het thema welzijn zijn er nauwelijks verschillen met de landelijke situatie. Voor het thema gezondheid geldt dat deze als bovengemiddeld goed ervaren wordt, maar dat onder andere de levensverwachting en de mate van overgewicht niet gunstiger zijn ten opzichte van Nederland. Daarentegen zijn inwoners minder vaak hoogopgeleid dan elders in het land en blijkt het bruto binnenlands product (bbp) per inwoner lager te liggen dan het landelijk gemiddelde. Dit laatste maakt dat op het thema materiële welvaart de regio per saldo ongunstig scoort. Het geschetste beeld van de regionale brede welvaart komt overeen met het beeld van Regio Zwolle uit de diverse onderzoeken die de afgelopen jaren periodiek zijn verschenen.

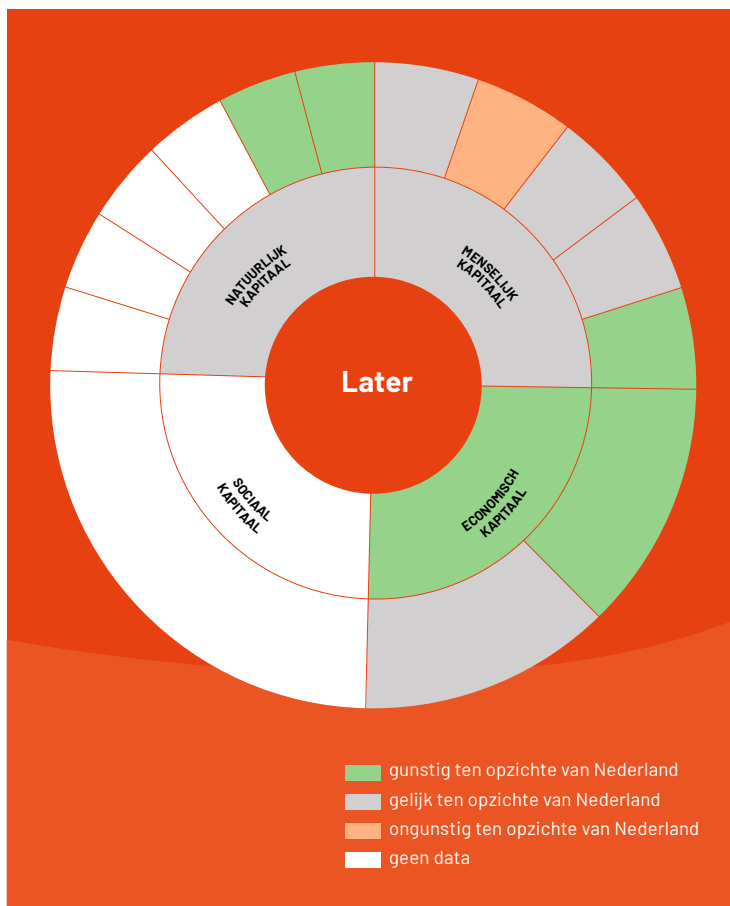
Later

In de dimensie 'later' staat centraal welke hulpbronnen toekomstige generaties nodig hebben om dezelfde mate van brede welvaart te genieten. Daarbij worden vier kapitaaltvormen onderscheiden die belangrijk zijn om in de toekomst brede welvaart te (kunnen) genereren in een regio, namelijk: economisch kapitaal (schulden en vermogen inwoners), natuurlijk kapitaal (verhouding natuur-bebouwd gebied, emissies), menselijk kapitaal (opleidingsniveau, arbeidsduur, gezondheid inwoners) en sociaal kapitaal (sociale cohesie).

Uitgangspunt van dit 'kapitaal-denken' is dat de verschillende kapitaaltvormen randvoorwaarden zijn voor de brede welvaart in de toekomst. In vergelijking met de brede welvaart hier en nu steekt de brede welvaart later minder positief

af – de kleur groen is een stuk minder dominant aanwezig in het brede welvaartswiel.

Alleen voor economisch kapitaal blijkt de balans positief uit te slaan; Regio Zwolle presteert per saldo gunstiger dan het landelijk gemiddelde. Het menselijk en natuurlijk kapitaal van Regio Zwolle wijkt per saldo niet af van het Nederlands gemiddelde. Kanttekening hierbij is dat voor de kapitaaltvorm natuurlijk kapitaal de data voor een deel van de indicatoren niet beschikbaar is op het niveau van Regio Zwolle. Dit bemoeilijkt het maken van een goede vergelijking. Voor sociaal kapitaal geldt dit ook, voor deze kapitaaltvorm ontbreken eveneens de data op het niveau van de regio. Wel geven provinciale data een aanwijzing over de mate van sociale cohesie in de regio. In de vier provincies die het gebied van Regio Zwolle (deels) overlappen, is, met uitzondering van Flevoland, de sociale cohesie hoger dan het landelijk gemiddelde. Overijssel en Drenthe staan samen bovenaan de provinciale ranglijst sociale cohesie, Gelderland staat op de tweede positie.

EVALUATIE ACTIELIJNEN

De evaluatie van de gemaakte keuzes binnen de verschillende actielijnen in de Regio Deal Regio Zwolle heeft een aantal suggesties en aanbevelingen opgeleverd over samenhang, bestuur en organisatie, bestendinging van opbrengsten en monitoring van de beoogde effecten op actielijn- en projectniveau.

Samenhang

In de overeenkomst tussen Rijk en Regio Zwolle zijn opgaven benoemd die aan de basis liggen van de gekozen actielijnen. Het is vaak onduidelijk hoe de in de actielijn opgenomen projecten bijdragen aan deze opgaven. Ook actielijn-overstijgend worden mogelijkheden om dwarsverbanden te leggen onbenut gelaten. De ambitie in Actielijn 3 om werkgelegenheid in de vrijetijdseconomie te stimuleren en de kwalificatie van vrijetijdseconomie als kansrijke sector voor omscholers binnen de Human Capital Agenda (Actielijn 2) is een voorbeeld van overlap tussen actielijnen.

Governance

De bestuurlijke aandacht voor de uitvoering van de Regio Deal Regio Zwolle is onvoldoende. De Commissie Jansen, onder meer ingesteld om de voortgang van de Regio Deal Regio Zwolle te bewaken, roept de Stuurgroep Regio Deal Regio Zwolle op om per actielijn een bestuurlijk verantwoordelijke en ambtelijk verantwoordelijke aan te stellen.

Wat wordt doorgegeven?

In Actielijn 1 (Economische structuurversterking) en Actielijn 4 (Aan de slag met klimaatoplossingen) zijn projecten opgenomen die de opbrengsten van de Regio Deal bestendigen – ook voorbij de doorlooptijd van de Regio Deal. Door het opstarten van Living Lab Regio Zwolle Circulair en het versterken van de Climate Campus worden de thema's circulaire economie en klimaatadaptie structureel opgepakt. Dit komt de kennisontwikkeling en kennisuitwisseling in de regio ten goede. Het is wenselijk om over de gehele linie na te denken over wat de regio door wil geven met de projecten in de Regio Deal – wat is de nalatenschap?

Monitoring

Het grootste deel van de per actielijn gestelde doelen zijn voldoende duidelijk en meetbaar. Een uitzondering hierop is Actielijn 4 (Aan de slag met klimaatoplossingen), waar de doelen vooral kwalitatief van aard zijn. Het opstellen en monitoren van impactindicatoren is echter onvoldoende om tot een goede projectevaluatie te komen. Er moet ook aannemelijk worden gemaakt dat de projectopbrengsten daadwerkelijk de gekozen impactindicatoren positief beïnvloeden.

REGIO DEAL EN HET BREDE WELVAARTSPERSPECTIEF

Beter in balans

De kracht van Regio Zwolle zit in de balans tussen welvaart, welzijn en welbevinden. Op geen enkel thema van brede welvaart scoort Regio Zwolle uitgesproken slecht. Daarnaast maakt Regio Zwolle een sterke economische ontwikkeling door. Ondanks deze toename in materiële welvaart heeft de regio in vergelijking tot het Nederlands gemiddelde nog steeds een lagere materiële welvaart (afgemeten aan het bruto binnenlands product (bbp) per inwoner). Deze economische groei kan ten koste gaan van andere brede welvaartsindicatoren. Zo gaat een hoger inkomen niet zomaar hand in hand met milieuverbetering; en het hebben van een baan kan de balans tussen werk en vrije tijd verstoren. Doordat er afruilen (trade-offs) tussen de verschillende thema's plaatsvinden, wordt het behouden en versterken van balans een belangrijke opgave. Een uitzondering hierop is een toename in het opleidingsniveau, wat kan leiden tot verbetering in thema's als gezondheid en materiële welvaart. Gezien het relatief lage opleidingsniveau is dit een belangrijke prioriteit in de regio, die goed wordt opgepakt met de Human Capital Agenda.

Drie opgaven voor de toekomst

1. De regio wil de vierde economische regio van Nederland worden in 2030. Er is onduidelijkheid over de precieze invulling van dit doel. Als het gaat om economische prestaties dan is het onduidelijk welke indicatoren leidend zijn en op basis van welke regionale indeling vergeleken wordt. Maar de ontwikkeling tot vierde economisch regio wordt ook gerelateerd aan de ruimtelijk-economische positie van Regio Zwolle, als vierde hoekpunt van de economische hoofdstructuur Metropoolregio Amsterdam, Metropoolregio Rotterdam Den Haag en Brainport Regio Eindhoven. Als dit doel wordt omarmd dan moet er een ruimtelijke economische visie aan ten grondslag liggen, waarin de Regio Zwolle als economisch knooppunt wordt versterkt. Daarbij is het dan onder meer de vraag in hoeverre het economisch profiel van Regio Zwolle complementair is aan de andere drie economische topregio's.
2. Het bewaken van de balans in de regio. Het gaat dan om de balans tussen het 'hier en nu' en 'later' enerzijds en om de balans tussen stad en ommelanden anderzijds. Illustratief voor deze ambitie is de titel van het bidbook van de Regio Deal Regio Zwolle: 'Groeien in Balans'. Maar ook in de beleidsprioriteiten worden deze doelen nagestreefd, vooral in de actielijnen 3 (Evenwichtige groei van stad en platteland) en 4 (Aan de slag met klimaatoplossingen). Het is opvallend dat deze – in de regio sterk gewaardeerde en vergeleken met andere regio's – unieke balans tussen de verschillende thema's en dimensies van brede welvaart nauwelijks benut wordt in de positionering van de regio.
3. De transitie van Regio Zwolle van een netwerksamenwerking naar een meer op uitvoering gerichte organisatie. Deze transitie heeft gevolgen voor de governance. De Regio Deal Regio Zwolle is een test voor de uitvoeringscapaciteit van de regio. Omdat een nieuw ambitieus investeringsprogramma al op de regionale agenda staat, is het versterken van de uitvoeringscapaciteit van de regio een belangrijke opgave.

